

ЗНАЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

А.І. Бурковська

Миколаївський національний аграрний університет

Сучасний розвиток України в політичній, економічній і соціальній сферах багато в чому пов'язують з євроінтеграцією. Проте саме рівень міжнародної конкурентоспроможності нашої держави є визначальним для здобуття успіху у зовнішньоекономічній політиці. Саме надання достатнього значення розвитку конкурентоспроможності вітчизняних підприємств аграрного сектора, що на сьогоднішній день забезпечують найбільшу частку валютної виручки в умовах девальвації, створить можливість для чіткого окреслення власної ролі та місця на міжнародних ринках. Потенційні можливості підприємств за умов їх ефективного інноваційного розвитку формують конкурентні переваги господарюючих суб'єктів як на вітчизняних, так і на зарубіжних ринках. Крім того, конкурентоспроможність сільськогосподарських підприємств у ринкових умовах має стати впливовим стимулом для покращення виробничих, технологічних, маркетингових та фінансових результатів діяльності, активізації науково-технічного розвитку, удосконалення управління та кадрової політики.

Як відомо, конкуренція є невід'ємною рисою ринкової економіки, своєрідним прискорювачем розвитку економічних суб'єктів. Як правило, недостатньо ефективні учасники ринку швидко його залишають, заміщуючись іншими, більш пристосованими до конкурентного протистояння, підприємствами. Крім дієвого механізму оптимізації різних сфер функціонування господарюючих суб'єктів (фінансових механізмів, організації виробництва, менеджменту, управління персоналом та ін.), конкуренція являє собою ефективний регулятор темпів та обсягів виробництва продукції і сприяє запобіганню проявам монополізму. Специфічність умов сільського господарства, що полягає у використанні земельних ресурсів у якості основного засобу виробництва, надає перевагу тим товаровиробникам, що мають у користуванні більші площі сільськогосподарських угідь із кращими характеристиками. Таким чином, питання ринку землі, що особливо гостро постало перед урядом та населенням, має вирішуватись із врахуванням чинників, що б не допустили зростання ролі монополій і, як наслідок, зниження конкурентоспроможності окремих товаровиробників.

Теоретичні проблеми забезпечення конкурентоспроможності завжди були предметом дискусій усіх економічних шкіл і течій, а також розглядалися в процесі багатьох наукових досліджень. Питання забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств мають певні особливості через сезонний характер виробництва та специфічні умови конкурентного середовища. Так, серед окремих товаровиробників, що мають відносно однаковий рівень ресурсного забезпечення, визначальним фактором конкурентоспроможності є якість виробленої продукції. Через це невеликі господарюючі суб'єкти часто обирають стратегію фокусування на окремому сегменті споживачів і прагнуть повністю задовольнити їхні потреби у якісній та екологічно чистій продукції. У той самий час великі агрохолдинги, що отримують переважну частину своїх прибутків від експорту власної та придбаної у менших товаровиробників продукції, орієнтуються переважно на стратегію мінімізації витрат, що є вигідним в масштабах великих експортних партій продукції.

Метою управління конкурентоспроможністю підприємства є забезпечення життєздатності та сталого функціонування підприємства за будь-яких економічних, політичних, соціальних та інших змін у його зовнішньому середовищі [1]. В сучасних умовах високий рівень конкурентоспроможності підприємств залежить насамперед від високого рівня конкурентоспроможності продукції. Конкурентоспроможність підприємства досягається за рахунок створення конкурентних переваг у порівнянні з іншими підприємствами-конкурентами, тобто за рахунок тих самих методів, що й конкурентоспроможність продукції, зважаючи на те, що ці поняття нерозривні між собою [2]. Таким чином, конкурентоспроможність продукції підприємства необхідно оцінювати, як і щодо регіональних підприємств-конкурентів, так і згідно з міжнародними стандартами та вимогами якості продукції [3].

Конкуренція є однією з найважливіших категорій економічної теорії. Без цього поняття не існує жодна модель механізму функціонування ринку. Початковим хронологічним періодом дослідження конкуренції вважають фізіократів і меркантилістів. Фізіократи виступали як прихильники невтручання держави в економічне життя країни, проти будь-яких монополій та захищали свободи підприємницької діяльності в умовах капіталістичної конкуренції. На відміну від політики фізіокра-

тів, меркантилізм був спрямований на обмеження ввезення іноземних товарів і забезпечення торгівельних пільг, тобто спрямований на обмеження конкуренції. Незважаючи на те, що конкуренція супроводжує розвиток ринку з моменту його появи, вперше найбільш цілісні теоретичні положення про механізм конкурентної боротьби з'явилися в працях представників класичної та неокласичної економічних шкіл. Саме тому, досягнення конкурентоспроможності вітчизняними сільськогосподарськими підприємствами є запорукою їхнього успішного функціонування в довгостроковій перспективі.

Процес формування конкурентоспроможних господарських структур ринкового типу, здатних з максимальною ефективністю використовувати землю та забезпечувати стабільну продовольчу безпеку держави посідає важливе місце в аграрній політиці всіх промислово розвинених країн [4]. Поняття конкурентоспроможності інтерпретується і аналізується в залежності від економічного об'єкту який розглядається. Безумовно, критерії, характеристики і фактори динаміки конкурентоспроможності на рівні товару, фірми, корпорації, галузі, національного господарства, або нації мають свою специфіку [5]. Аналіз конкурентоспроможності може бути проведений для кожного з рівнів, в залежності від цілей дослідження.

Якщо говорити про поняття конкурентоспроможності на макрорівні, то воно відображає позиції національної економіки в системі міжнародних відносин, головним чином в сфері міжнародної торгівлі, і одночасно її здатність зміцнювати позиції. Це найбільш важливий, але не єдиний аспект поняття конкурентоспроможності нації. Слід враховувати здатність зберігати і нарощувати темпи економічного зростання, зайнятості, реальні доходи громадян.

Як сучасна концепція, управління конкурентоспроможністю знаходиться на етапі свого становлення і передбачає серйозну трансформацію всіх форм і методів традиційного менеджменту, підпорядкування їх ідей найбільш повній реалізації основних конкурентних переваг підприємства. Для підвищення конкурентоспроможності підприємства на ринку необхідно: удосконалити систему заходів виробництва та збуту продукції; впроваджувати у виробництво нові енергозберігаючі технології вирощування, транспортування, зберігання, переробки і реалізації продукції; здійснювати належний контроль за якістю продукції на всіх етапах її виробництва та збуту; впроваджувати ефективну підприємницьку стратегію на основі удосконалення організації виробництва та впровадження концепції маркетингу, а також підвищувати ефективність державної підтримки [6]. Для того, щоб зберегти і зміцнити свої позиції на ринку, підприємству необхідно не лише забезпечити та підтримувати високу конкурентоспроможність, але й постійно її підвищувати, оскільки конкуренти не втрачають можливостей отримати додаткові переваги.

Отже, хоча ґрунтовна методологія формування системи управління конкурентоспроможністю в сучасній економічній науці ще не є повністю розробленою, проте практична значимість створення конкурентних переваг на всіх рівнях є беззаперечною. Теоретичні розробки окремих течій та напрямів, що розвиваються, конкурують між собою і потребують нових ідей і розробок.

Перелік посилань:

1. Данько Ю. І. Системи управління конкурентоспроможністю аграрних підприємств: теорія, методологія, практика фактора : дис. на здобуття наукового ступеня доктора екон. наук : 08.00.04 / Юрій Іванович Данько. – Суми, 2016. – 379 с.
2. Драган О. І. Управління конкурентоспроможністю підприємств: теоретичні аспекти : монографія / О. І. Драган. – К.: ДАКККіМ, 2006. – 160 с.
3. Блонська В. І. Підвищення конкурентоспроможності продукції підприємства як основний фактор ефективності його діяльності / В. І. Блонська, П. Ю. Яцусь // Науковий вісник НЛУУ. – 2008. – Вип. 18.1. – С. 173-177.
4. Ільїн В. Ю. Конкурентоспроможність аграрних підприємств: питання методології / В. Ю. Ільїн // Вісник Сумського національного аграрного університету. – 2015. – Вип. 4(63). – С. 108-111.
5. Бондар Т. В. Організаційно-економічний механізм забезпечення конкурентоспроможності підприємства з урахуванням екологічного фактора : дис. на здобуття наукового ступеня канд. екон. наук : 08.00.06 / Тетяна Вікторівна Бондар. – Суми, 2014. – 220 с.
6. Мазур А. Г. Шляхи підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств / А. Г. Мазур, І. В. Ломачинська // Збірник наукових праць ВНАУ. – 2012. – №1(56). – С. 31- 37.